

UN DIJOUS, JULIOL DE 2014

JUST ACABEN DE DIR “CONTRO!” QUE EM SONA el mòbil! Són dos quarts de cinc de la tarda, estic al Cisco’s jugant a la botifarra, i en aquest precís i delicat moment m’ha d’anar a sonar el mòbil. Merda!

Em dic Marty Bosc, tinc seixanta-tres anys i visc a Platja d’Aro. Visc tot sol, amb els meus records, els meus llibres i la meva feina de reparador. A mi m’agrada dir que sóc reparador, però tothom em coneix pel Manetes: Marty el Manetes o, simplement, el Manetes. Fa molts anys, jo era una persona important, però ara ja no ho sóc: ara només sóc un home gran, que es guanya la vida arreglant coses espatllades i ajudant la gent que ha perdut les seves claus, les claus del que sigui.

Hi ha cent coses que els humans tanquem amb clau: cases i cotxes, armaris o cofres. Les claus preserven les nostres propietats i la nostra intimitat; amb llurs parelles, els panys, ens ajuden a amagar de la vista, de l’“interès” dels altres, aquelles possessions que volem preservar per a nosaltres sols. Per posar-vos un exemple ben senzill us diré que al gimnàs on vaig, a l’hora de tancar, tanquen l’entrada amb clau, per tal que no hi entri ningú i, així, els socis tinguem la seguretat que l’endemà, quan hi anem, les instal·lacions romandran en condicions de ser utilitzades pels socis, els seus legítims usuaris.

No hi havíeu caigut, oi? ¿Us pensàveu que el gimnàs restava obert tota la nit, i que, miraculosament, els estris i els aparells hi romanien per la gràcia de Déu? Doncs no: romanen allà perquè hi ha un bon pany i l'encarregat el tanca cada nit.

Que molts objectes s'obrin i es tanquin és una característica que em fascina. Més ben dit, el que em fascina és que s'obrin i es tanquin a voluntat del seu legítim propietari. Per tal que aquesta voluntat es pugui complir, calen uns ginys mecànics anomenats panys, alguns d'antiquíssims, dins dels quals i mercès a la força i l'acció de les corresponents claus, un mecanisme impulsa o retira la tanca, que clou o, al contrari, desclou en dues parts allò que abans constituïa un objecte únic, i el contingut ocult resta al descobert, fins i tot per a aquelles persones alienes a les quals la naturalesa d'allò revelat no els hauria d'importar res... “Marty, la trucada!”, la veu del seny em retorna a la realitat.

Li demano a un mussol que em continuï la partida, i contesto:

—Manà'm. —A mi em van ensenyar a contestar amb un “mana” o un “manà'm”. Ara s'estila més un desimbolt “digues”, o un sec “què?”, o un poca-solta “què vols?” o, fins i tot, un mal educat “què et passa?”, que deixa totalment desarmada la persona que truca. A mi, quan em contesten així, els engego a dida i penjo tot seguit.

—Marty, sóc la Caty —ella diu Caty, però el seu nom és Caterina—. M'hauries de fer una feina, *please*: hauries d'anar al Ventimar Excelsior, pujar al vuitè A i mirar d'obrir la porta; als darrers llogaters se'ls acabà l'estada fa dos dies i encara no han dit ni ase ni bèstia. Han marxat sense tornar les claus i vull enviar-hi la dona de la neteja, per preparar-lo pel dissabte que ve, que m'entren uns belgues. És el pis de la Paulette, te'n recordes? Saps on te dic, oi?

—Okeey —responc, amb veu cansada, com de fer un favor a contracor—; ara hi vaig, d'aquí a mitja hora serè allà.

Digues a la dona que m'espera a baix. Escolta, li canviaré el pany, per a major seguretat, eh? Ho fem com sempre, d'acord?

—D'acoord... —s'hi torna—. *Coñe!* Mira que n'ets, d'especial! No podries facturar com tothom...? Escolta, ara hi envio la Nada. Gràcies, *ciao!* —i penja.

Jo no facturo ni a Déu. Jo et faig una feina quan tu la necessites, a qualsevol hora; i tu me la pagues bitllo-bitllo, amb diner de curs legal, que per a això serveix. Si t'agrada, bé; si no t'agrada, te'n busques un altre que et faci una factura, que pagui autònoms, IVA, assegurança, que tingui impagats i que, al final, no li quedi gairebé res. Algú que no dormi, que li surtin panses a la boca, que s'hagi de cagar amb el ministre del ram i amb un llarguíssim etcètera... D'aquests dogals me'n vaig deslliurar fa uns anys, benvolguda Caty.

Aquest és un dels encàrrecs habituals entre la Caterina, una agent immobiliària, i jo. I entre un servidor i un munt d'altra gent de tota mena que pateixen el trastorn momentani, però important, d'haver perdut les claus de llurs pertinences. No fa gaire, vaig haver d'auxiliar una russa rossa de molt bon veure, bo i espanyant-li la tanca d'un cinturonet d'or amb camals, molt finet i de bon disseny, que, segons m'explicà, li tancava el seu home, un gàngster ric, per tal d'assegurar-se que, durant els freqüents viatges d'ell, ella no obriria el seu cancell a cap altra clau. Doncs el potentat havia perdut la claueta, veieu?

Per cert, el meu nom és Martirià però, des de ben petit, els de casa m'anomenaven Marti; cosa bastant incomprendible, perquè, si a un nadó li poses Martirià, és que t'agrada aquest nom i el vols usar, i no pas per a estrafer-lo o escurçar-lo, oi? De fet, batejar un nadó amb el nom de Martirià és una putada per a l'infant i una ofensa auditiva per a la resta de mortals. Posa-li Martirià a un baró que els sarraïns hagin rostit a la graella o hagin escorxat de viu en viu: d'acord. Però, a un nadó? Quan vaig tenir ús de raó, vaig capir la lacerant i truculenta càrrega del meu nom; em feia vergonya, fins i tot em feia por. A l'escola i amb els amics ho vaig arreglar

amb un Martí, nom més comú i pacífic. Endinsat a l'adolescència, vaig tornar a usar Marti però canviant-li la “i” llatina per una “y” grega, per a fer-me l'internacional: era l'època de llegir Lawrence i Lovecraft, d'oïr els Beach Boys i els Beatles, i “Marty” engalipava prou bé les noies, que és l'objectiu de tots els nois. Ja no l'he abandonat mai més, perquè també m'ha servit d'amagatall.

De passada, vull aclarir que jo he contestat *okey* i la Caterina s'ha acomiadat amb un *ciao* perquè vivim en una zona molt turística, i barregem constantment el català amb les paraules més usuals d'altres llengües europees: ella amb el parlar obert del Baix Empordà i jo amb el català neutre del Vallès. Perquè jo soc del Vallès, terra prima, de quatre cereals i alguna olivera, curulla de viles i ciutats, de gent atrafegada, d'anar i venir sense parar. Jo vaig néixer a Sabadell, de pare sabadellenc i de mare terrassenca, com tants altres xicots de la meua edat. Vinc d'una família benestant, conservadora per part de pare i liberal per part de mare, que era mestra però no exercia; ella sempre fou molt respectuosa amb el pare i molt amorosa amb nosaltres; la seva sensibilitat equilibrava la rigidesa educativa del pare: família, fàbrica i missa; família, fàbrica i missa; etcètera.

Surto del bar, m'encamino cap al pis, prenc les eines, les amuntego al carretó i me'n vaig a fer l'encàrrec. De camí, passo pel peix i encarrego un grapat de sardines, per a sopar. A veure, la Paulette... sí que la conec, venia al gimnàs fins fa uns mesos, que caigué i quedà molt tovida. Així m'ho explicà després, quan coincidirem al dentista; portava un braç en cabestrell i encara se li notaven les restes de blaus a la cara, pobra!

Arribo a l'edifici dels apartaments i ja hi trobo la mora, que m'està esperant; obre la porta de baix, prenem l'ascensor i pugem fins a la vuitena planta. La Nada és una marroquina que fa molts anys que és aquí, però encara porta el mocador al

cap que li fa la cara de lluna plena d'aquestes creients. Mentre ascendim m'explica, amb un puré de castellà i català, que havia sentit dir que el darrer estadant del pis era un familiar de la propietària... Arribats al nostre destí, truco el timbre. Abans d'obrir cap porta, jo sempre truco diverses vegades el timbre i després truco fort, amb la mà, a la porta; no seria ni la primera ni la darrera vegada que el cau, pretesament buit, és ple i en surt una fera traient foc pels queixals.

No contesta ningú. Poso l'orella a la porta i afino l'oïda, però no sento cap soroll. Observo que la porta té dos panys, l'un a la posició habitual i l'altre a l'alçada del nas: malament rai, el de dalt acostuma a ser de barra passant, més complicat d'espanyar. Trec els rossinyols i, amb un parell de moviments, aconsegueixo de girar el bombí i el pestell de sota: la porta s'obre sola, el pany de dalt no estava passat! De dins n'ix una sentor de resclosit; els llums són oberts: "mira: uns altres accionistes de Fecsa!", penso. Em faig enrere, per tal que hi entri la Nada a fer la seva feina; a una lleixa de l'entrada hi ha un joc de claus, és estrany...

Sento el renou d'aixecar persianes i d'obrir finestres. De sobte, m'arriba un esgarip agudíssim seguit d'un reguitzell de sons que semblen una oració o un lament; em recorden les lletanies que s'escolten a les notícies, proferides per les musulmanes després d'algun atemptat amb tot de morts i ferits pel voltant. No comprenc res, em quedo immòbil. Els crits de la Nada, perquè ara ja són crits, augmenten d'intensitat; entro pel passadís i em trobo la dona agenollada al final, amb les mans al cap i repetint la salmòdia, tot mirant cap a dins d'una cambra.

Trec el cap per la porta i, en mirar a dins, hi veig una escena molt estranya: en un llit de matrimoni, que pràcticament ocupa tota l'habitació, jeuen dos homes nus, malgirbats, com si dormissin un son agitat. De seguida noto l'olor agra, el tuf de la mort, i el bronzir de mosques que ja sobrevolen

els cossos. M'adono que un d'ells és el Pol Camós i l'altre un home vell de pèl blanc. No puc mirar res més, car la Nada se m'arrapa als camals dels pantalons i crida que faci alguna cosa.

Tanco el llum i la porta, com si volgués preservar la intimitat dels morts, aixeco la Nada, la porto cap al menjador del pis i l'assec en una cadira. A la taula hi ha un desordre de plats bruts i restes de menjar sec amb les corresponents mosques, un gran bol amb aigua, gots usats, llaunes de cervesa, de cola, i ampolles buides d'alcohol. Marededéu, quina festa! Tot fa pudor de brutícia, de fum i de haixix. On tinc el mòbil? Em palpo pertot arreu i el trobo a la butxaca del darrere dels pantalons. Truco al 112, s'hi posa una noia, li explico què passa i l'adreça on som. M'informa que de seguit vindrà la policia i l'ambulància; que, sobretot, no toquem res —com si en tinguéssim ganes, ecs.

Prenc la Nada pel braç i sortim al replà, deixant la porta ajustada; la dona, aterrida, vol marxar tant si com no i fa la intenció d'arrençar escales avall, però la retinc com puc. Seiem als esglaons de l'escala; ella murmura jaculatòries en la seva llengua, i xampurreja en català que aquesta desgràcia li causarà problemes al seu marit, a la feina del seu marit, als amics dels seu marit, fins que li dic que pari del seu marit, carai!, i pensi més en ella mateixa. Llavors remuga que l'acomiararan, que ningú la voldrà per haver descobert uns morts, que els seus fills perdran l'escola, que això li portarà desgràcies i comença a plorar de veritat. Intento que es tranquil·litzi, que es calmi, però res no la fa parar. Al final, li passo el braç per l'espatlla, l'estrenyo amb força i li pregunto pels seus fills: en té quatre, dos a Holanda, ja grans, i dos de més petits aquí. Llavors li ve sanglot, que sembla deixar-la sense respiració; s'eixuga les llàgrimes amb un mocador, el sanglot va minvant i, just quan comença a asserenar-se, arriben alhora els Mossos i l'ambulància.

El caporal dels Mossos em demana que li expliqui què ha passat i el motiu de la nostra presència allí; li resumeixo

com ha anat tot. Ens ordena que ens esperem, fins que els de l'ajuda mèdica facin la seva feina i ells acabin la inspecció preliminar. Restem a l'escala uns minuts, en silenci, fins que el policia torna a sortir, ens demana els carnets, els números dels mòbils i ens pregunta si coneixem els morts. Jo li contesto que sí, un d'ells és el Pol Camós, el fill de la propietària, però que l'altre home m'és desconegut. Pren notes, ens diu que ja podem marxar i ens avisa que l'endemà, a les deu del matí, ens presentem a la comissaria dels Mossos, per tal de prestar declaració. Insisteix que és molt important, que no hi faltem! La Nada objecta que el seu home treballa i que ella, sense ell, no hi podrà anar; el mosso li explica que és una causa de força major, que faci comprendre al marit que hi ha d'anar, sola o acompanyada. La Nada continua renuent, fins que el policia li insinua que el fet de no col·laborar, en un cas d'homicidi, els podria portar problemes amb els papers; així que sent "papers", a la Nada li canvia la cara i li respon que demà serà a comissaria, "sigur, sigur", amb aquestes esses sibilants que empren els moros. Baixem tots dos per l'ascensor i l'envio cap a casa, que jo trucaré a la Caterina i li ho explicaré tot; ella m'ho agraeix diverses vegades i se'n va.

Truco a la Caterina i li narro els fets. Li recrimino que no m'informés prèviament que els que, suposadament, havien fugit eren en Camós i companyia. S'ho pren amb calma, em diu que és una història llarga, que ja me l'explicarà fil per randa l'endemà, a comissaria; posa com a excusa la confidencialitat dels contractes —ves, com si ella fos del ram de la toga! M'assegura que trucarà als Mossos i s'encarregarà de tot. També m'agraeix l'ajuda que he dispensat a la Nada; n'està molt, de la Nada, perquè sempre li ha respost bé, és molt complidora, mai no l'ha deixat a l'estacada, sempre que li... La tallo:

—Caterina, para! Estic astorat, corprès, tinc la gola seca, ja en parlarem demà; ara necessito refer-me, comprens? —ho comprèn.

Surto al Passeig i al primer bar que trobo demano una clara ben freda, tinc una set espantosa; així que em serveixen la copa me la bec d'un trago i en demano una altra. Em repenjo al tamboret, vora la barra, i llavors començo a notar que els braços i les cames em tremolen, fluixet, però em tremolen. Recoil! Mira que n'he vist de gent morta, mira que n'he vist de crims i d'escenes violentes a les pel·lícules! Però noi, quan ho vius de primera mà, ja pots fer el cor fort, ja, que t'afecta de mala manera. La imatge dels cossos nus, de color de cera, tan plens de mosques, em retorna als ulls una i altra vegada, com si el cervell es negués a admetre-la i la volgués vomitar per allí mateix on havia entrat.

Des de la barra, miro el mar una estona sense pensar en res, abstret en el lleuger moviment de les ones. A poc a poc em vaig refent; noto que tinc gana: ostres, ja són prop de les vuit i he d'anar a buscar les sardines! Surto. Pel camí trobo gent coneguda, a tots els responc amb un moviment de cap o amb un "nar fent" si em pregunten "com anem"; ara no puc parlar ni explicar res a ningú, ara vull arribar a casa, preparar-me el sopar i pair tot sol l'episodi que he viscut.

Jo sóc vidu i visc sol en un pis de quatre habitacions, al tercer replà d'un bloc construït davant del mar. Pis que comprà la Cesca, la meva dona, quan la canalla era menuda, a finals dels vuitanta. Fou una casualitat, una oportunitat; feia uns anys que el llogàvem unes setmanes a l'estiu, i un bon dia el propietari, un notari gironí ja retirat, necessità desfer-se'n amb urgència i ens l'oferí. Pactàrem un preu força enraonat, perquè nosaltres li insistírem que el pis estava encarat a terra i només es veia el mar d'esquiltlentes, com qui no ho vol —és cert que gaudíem d'unes magnífiques postes de sol, però això ens ho callàrem. Demanàrem una hipoteca i el compràrem; així fou com les estades a la platja augmentaren i es perllongaren

una dotzena d'anys: els nois hi feren amics, nosaltres també i tot rutllava com una seda.

La Cesca era metge de capçalera i afirmava que l'aigua de mar era el millor remei per a la pell, sobretot si hi havia alguna "atòpia" per entremig. A més a més, ella tenia la idea de retirar-se tan aviat com pogués i d'anar a viure a Platja d'Aro, al costat del mar, perquè de petita hi passava els estius amb la família i en servava bons records... pobreta. Fa tretze anys que morí d'un mal càncer, provocat o accelerat pel seu hàbit de fumar; prou que maldava per a abandonar-lo, però sempre acabava recaient-hi. Mal llamp de tabac i mal llamp de mi mateix! Pobra Cesca! Ara mateix se m'humitegen els ulls, encara li veig la cara i se'm fa un nus al pit: he de canviar de pensaments!

Començo a netejar les sardines... El pis es conserva exactament igual que quan hi veníem tots. Només vaig tocar una de les cambres individuals transformant-la en un talleret on reparo coses fetes malbé: cadires, tauletes, llums i panys. D'això visc, ara, d'arreglar coses espatllades: jo, que tant espatllí la meva vida i la de la meva família! Ja hi torno, ja se'm tornen a negar els ulls... me'ls eixugo amb el dors del braç. "Au, va, Marty". Fregeixo les sardines; el peix m'agrada fregit, a mi, el trobo més saborós. Em faig una amanida, un parell de llesques de pa amb tomàquet i ho poso tot a la tauleta de la cuina, on sopo mirant com el sol s'estavella per darrere del Puig d'Aro, cap a Romanyà. Menjo sis sardines, acompanyades d'un got de vi blanc del país, perquè no em queda cap resta de xampany; Pla afirmava que el millor menjar del món eren unes sardines fresques fetes a la brasa, amb pa amb tomàquet i xampany. Per cert, jo, del xampany, en dic xampany, a casa meva n'hem dit xampany de tota la vida; comprenc les raons dels cavistes, però no vull eliminar paraules fàcils i entenedores. A més a més, al Vallès, de la cava en diem celler, o sigui que: xampany! Per postres menjo un préssec, no tinc més gana, avui. La resta de sardines les escabetxo amb l'oli

de fregir, safrà, pebre vermell, un xic de llimona i un polsim de canyella: apa, la Consuelo estarà contenta.

Rento els plats mirant el cel de ponent, entre rorenc i violeta. Ho endreço tot i m'ajec al sofà. Busco algun programa interessant al televisor, però és inútil: després de passar una vintena de canals, la tanco. Admeto que jo poso el llistó molt amunt. De les cadenes catalanes, a la pública gaire bé mai no trobo res de profit, tot són bromes xarones i adoctrinament tercermundista; i a la privada encara és pitjor: films i sèries de l'any de la picor, la mateixa picor que produeix el seu egòlatra presentador. La resta de cadenes només emeten poca-soltades o mentides. De pel·lícules d'aquí no me'n miro cap, de tan dolentes com són. O sigui que no em queda gaire cosa per triar: algun film anglès o americà —ahir mateix vaig quedar de pedra amb *Nell*, de la incommensurable Jodie Foster—, documentals de natura o de ciència, o bé debats sobre temes del món civilitzat. Amb aquests gustos, és ben normal que la televisió no em serveixi per a gairebé res; *kein problem*, tinc dues formidables alternatives: el mar i la lectura.

L'autor fa constar el seu agraïment a la Paqui Sarret per la seva ajuda amb els girs cerdans. També a Pagès editors, pels seus consells editorials.

© del text: Antoni Prunés i Santamaria, 2017

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2017

Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: juny de 2017

ISBN: 978-84-9975-869-5

DL L 610-2017

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.